RABHADH
Ní mór duit an páipéar ceiste seo iomlán a thabhairt ar ais le do fhreagarleabha(i)r ag deireadh an scrúdaithe, nó caillfear marcanna.

Scríobh d'Uimhir Scrúdaithe anseo ⇒

AN ROINN OIDEACHAIS AGUS EOLAÍOCHTA

SCRÚDÚ NA hARDTEISTIMÉIREACHTA, 2002

DÉ CÉADAOIN, 19 MEITHEAMH 2002, MAIDIN 9.30 – 12.00

EACNAMAÍOCHT - GNÁTHLEIBHÉAL

(400 Marc)

Freagair **sé** cheist as Roinn A agus **ceithre** cheist as Roinn B. Tabharfar creidiúint chuí do fhreagraí soiléire, beachta agus do chur i láthair eagraithe an ábhair.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna a chuirfear ar fáil:

ROINN B (300 marc)

Ceithre cheist le freagairt.
Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

NÁ DÉAN DEARMAD AN PÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA F(H)REAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEANN TÚ AGUS TÚ AG FREAGAIRT ROINN B.

ROINN A (100 marc)

Freagair **sé** cinn de na **naoi** gceist le freagraí gearra sna spásanna a chuirtear ar fáil:

1. Cad dó a seasann na túslitreacha seo a leanas:

(i) ETD (WTO) ______________________________

(ii) BCE (ECB) ______________________________

(iii) AE (EU) ______________________________

(16 marc)

2. Críochnaigh an abairt seo a leanas:

Is iad na modhanna chun Ioncam Náisiúnta a ríomh ná (i) modh **<u>Ioncaim</u>**

(ii) modh__________________________ agus (iii) modh __________________________

(16 marc)

3. Luaigh **DHÁ** thoisc a dhéanfadh an t-athrú ar an gcuar soláthar atá léirithe sa léaráid thíos a spreagadh.

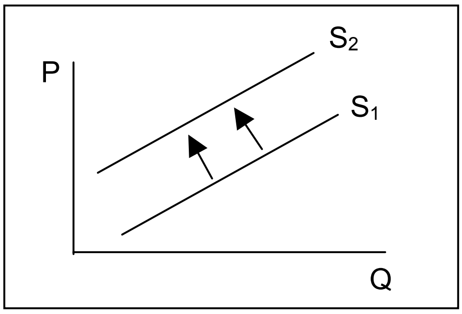

(i) ______________________________

____

(ii) ______________________________

____

(16 marc)

4. Ainmnigh an struchtúr margaidh, (Iomaíocht Fhoirfe, Iomaíocht Neamhfhoirfe nó Monaplacht) a mbaineann gach ráiteas thíos leis:-

(i) Tá bacanna iontrála ann: ______________________________

(ii) Tá mórán brandaí den earra nó den tseirbhís ann: ______________________________

(iii) Tá cuar éilimh an **ghnólachta** cothrománach: ______________________________

(16 marc)

5. Críochnaigh an abairt thíos:-

Is é is talamh ann, aon acmhainn a sholáthraíonn__________________________a úsáidtear i dtáirgeacht__________________________. San Eacnamaíocht, is é a thugtar ar an íocaíocht ar thalamh ná__________________________.

(16 marc)

6. Is é an sainmhíniú ar '**Forbairt Eacnamaíochta**' ná:

____

____

____

(17 marc)

7. Mínigh an ráiteas seo: "Bíonn Praghasleaisteachas an éilimh diúltach ar an gcuid is mó d'earraí agus de sheirbhísí. (i.e. tá comhartha lúide leis)".

____

____

____

(17 marc)

8. Mínigh conas a d'fhéadfadh tionchar a bheith ag ísliú rátaí cánach ioncaim ar an **<u>soláthar</u>** oibrithe i ngeilleagar.

____

____

____

(17 marc)

9. Déan rangú orthu seo a leanas mar chánacha **<u>Díreacha</u>** nó **<u>Indíreacha</u>**.

(i) ÍMAT (PAYE) ________________________________

(ii) CBL (VAT) ________________________________

(iii) Cáin Bhrabúis Chorparáide ________________________________

(iv) Dleachtanna Máil ________________________________

(17 marc)

NÁ DÉAN DEARMAD AN PÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA F(H)REAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEANN TÚ AGUS TÚ AG FREAGAIRT ROINN B.

ROINN B (300 marc)

Ceithre cheist le freagairt.
Tá na ceisteanna go léir ar aon mharc (75 marc).
Tabhair faoi deara go bhfuil fo-ranna sna ceisteanna.

1. Léiríonn an léaráid thíos cothromaíocht fhadtréimhseach ghnólachta in **'Iomaíocht Neamhfhoirfe'**.

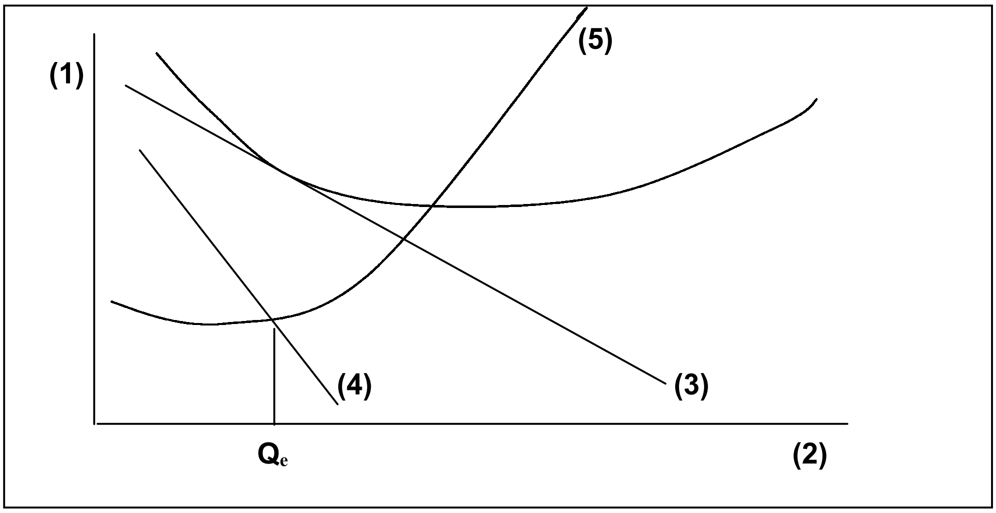

(a) **(i)** Déan an léaráid a chóipeáil i do leabhar freagraí. Cuir lipéad soiléir ar **gach ceann** de na línte idir (1) agus (5).

(10 marc)

(ii) Táirgíonn an gnólacht ag pointe Q_e. **Taispeáin ar do léaráid**.

- an praghas a ghearrfaidh an gnólacht ar an aschur seo (úsáid lipéad P)

agus

- meánchostas táirgíochta an aschuir (úsáid lipéad C) (10 marc)

(iii) San Eacnamaíocht, cad a chiallaíonn '**an fhadtréimhse**'? (10 marc)

(b) Luaigh agus mínigh **TRÍ** bhonn tuisceana a bhaineann le struchtúr margaidh ina bhfuil iomaíocht neamhfhoirfe.

(20 marc)

(c) **(i)** Mínigh cad is brí le **'fógraíocht iomaíoch'**. (10 marc)

(ii) Luaigh buntáiste **AMHÁIN** agus míbhuntáiste **AMHÁIN** a bhaineann le fógraíocht i gcás

- Tomhaltóirí
- Díoltóirí

(15 marc)

[75 marc]

2. **(a)** Léiríonn an léaráid thíos an t-athrú ar an éileamh ar tháirge áirithe:

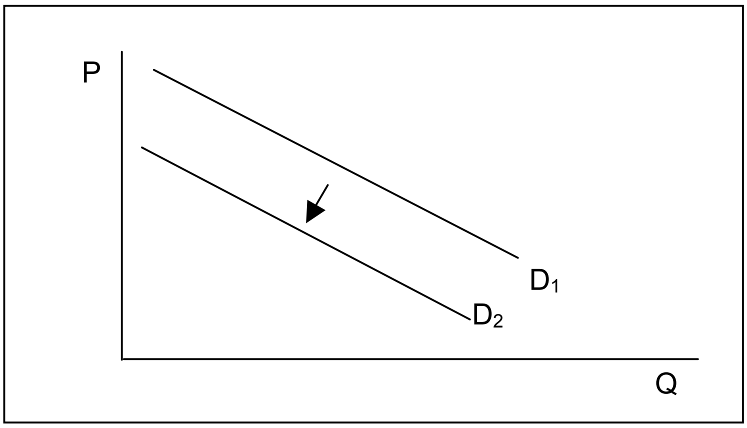

Mínigh **DHÁ** thoisc a **spreagfadh an t-athrú** atá léirithe. (20 marc)

(b) Tá an t-éileamh ar charranna nua méadaithe in Éirinn le blianta beaga.

(i) Luaigh cúis **AMHÁIN** eacnamaíochta leis seo.

(ii) Mínigh buntáiste eacnamaíoch **AMHÁIN** agus míbhuntáiste eacnamaíoch **AMHÁIN** a bhaineann leis an bhforbairt seo.

(iii) Luaigh go hachomair **DHÁ** bhealach arbh fhéidir le rialtas daoine a spreagadh chun modhanna ailtéarnacha iompair a úsáid.

(25 marc)

(c) **(i)** Luaigh **DHÁ** shaintréith a bheadh ag **'earra eacnamaíoch'**.

(ii) Mínigh cén fáth **nach** n-áireofaí na nithe seo a leanas mar earraí eacnamaíoch:

AER ÚR DEA-SHLÁINTE

(30 marc)

[75 marc]

3. **(a)** **(i)** Luaigh na **CEITHRE tosca táirgeachta**.

(ii) I gcás gach ceann de na téarmaí seo leanas, luaigh cén toisc táirgeachta a leiríonn sé:

- innealra
- siúinéirí
- sealbhóirí gnáthscaireanna
- foraoiseacha
- foirgnimh monarchan

(30 marc)

(b) **(i)** Mínigh an téarma **'fiontraíocht'**.

(ii) Mínigh **DHÁ** chúis a bhfuil tábhacht le fiontraíocht mar thoisc táirgíochta.

(25 marc)

(c) **(i)** Mínigh an téarma '**príobháidiú**'.

(ii) Ainmnigh comhlacht **AMHÁIN** ar dearnadh príobháidiú air in Éirinn le tamall de bhlianta.

(iii) Luaigh buntáiste eacnamaíoch **AMHÁIN** agus míbhuntáiste eacnamaíoch **AMHÁIN** don tomhaltóir a bhaineann le príobháidiú.

(20 marc)
[75 marc]

4. **(a)** **(i)** Sainmhínigh **coigilteas**.

(ii) Mínigh **DHÁ** thoisc a mbíonn tionchar acu ar leibhéal an choigiltis in aon gheilleagar.

(iii) Luaigh **DHÁ** éifeacht eacnamaíoch a bhaineann le harduithe ar leibhéal an choigiltis.

(30 marc)

(b) **(i)** Sainmhínigh **'airgead'**.

(ii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** fheidhm atá ag airgead.

(20 marc)

(c) Luaigh agus mínigh na buntáistí a bhaineann le **hísliú** ar rátaí úis i **ngach** cás díobh seo a leanas:

- Iasachtaithe
- Rialtas
- Fostóirí

(25 marc)

[75 marc]

5. **(a)**

		€ Billiún
• Onnmhairí infheicthe	…………………………..	50
• Onnmhairí dofheicthe	…………………………..	10
• Allmhairí infheicthe	…………………………..	40
• Allmhairí dofheicthe	…………………………..	12

Agus leas á bhaint agat as na figiúirí thuas, ríomh:

(i) Comhardú na Trádála
(ii) Comhardú na Trádála Dofheicthe
(iii) Comhardú na nÍocaíochtaí (ar an gCuntas Reatha)

<u>Nóta</u>: Taispeáin do chuid oibríochtaí i ngach cás agus abair an léiríonn an freagra **farasbarr** nó **easnamh**. (20 marc)

(b) Déan **GACH CEANN DÍOBH** seo a leanas a rangú mar onnmhairithe nó allmhairithe (dofheicthe nó infheicthe).
(i) Chuir Aer Lingus a cuid eitleán faoi árachas le comhlacht árachais i Londain.
(ii) Díolann comhlacht Éireannach mairteoil leis an Éigipt.
(iii) Ceannaíonn díoltóir carranna in Éirinn carranna Gearmánacha.
(iv) Caitheann grúpa turasóirí Francacha saoire in Éirinn. (20 marc)

(c) Rianaigh **DHÁ** chúis a méadaíonn leibhéal na n-allmhairí i ngeilleagar tráth a bhíonn fás eacnamaíoch ann. (15 marc)

(d) **(i)** "Geilleagar beag oscailte atá in Éirinn".
Mínigh an ráiteas seo.

(ii) Luaigh agus mínigh **DHÁ** chúis a bhfuil comhlachtaí eachtracha tábhachtach i ngeilleagar na hÉireann. (20 marc)

[75 marc]

6. **(a)** **(i)** Luaigh **DHÁ** shampla d'ioncam reatha rialtais agus **DHÁ** shampla de chaiteachas reatha rialtais.

(ii) Mínigh go hachomair cén tionchar a bheadh acu seo a leanas ar Fharasbarr Buiséid an rialtais.
- Cúram sláinte ar fáil in aisce don uile shaoránach os cionn 70 bliain d'aois.
- Éiríonn le ceardchumainn earnáil phoiblí arduithe móra pá a fháil dá mbaill.
- Ísliú ar rátaí úis sa gheilleagar. (30 marc)

(b) **(i)** Mínigh an téarma "**An Gheilleagar Dubh**" (a haithnítear uaireanta mar "**An Gheilleagar faoi Thalamh**").

(ii) Mínigh an tionchar a bheadh ar Fharasbarr Buiséid an Rialtais dá gcuirfí srian le gníomhaíochtaí an gheilleagairdubh.

(20 marc)

(c) Gné réasúnta nua de gheilleagar na hÉireann is ea dírialú margaí, i.e., breis soláthróirí den earra nó den tseirbhís áirithe a cheadú sa mhargadh (e.g. Tionscal na dTacsaithe).
Mínigh go hachomair cén tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag dírialú orthu seo a leanas:-
(i) tomhaltóirí an earra nó na seirbhíse
(ii) leibhéal na fostaíochta sa tionscal
(iii) leibhéil bhrabúis na ndreamanna atá ag soláthar an earra nó na seirbhíse i láthair na huaire. (25 marc)

[75 marc]

7. **(a)** **(i)** Luaigh **DHÁ** aidhm eacnamaíocha rialtais, seachas lánfhostaíocht.

(ii) Tabhair cuntas (le samplaí) ar **DHÁ** pholasaí eacnamaíochta is féidir le rialtais a úsáid chun a chuid aidhmeanna a bhaint amach.

(30 marc)

(b) **(i)** Sainmhínigh **'lánfhostaíocht'**.

(ii) Más amhlaidh atá lánfhostaíocht i ngeilleagar, mínigh go hachomair cén tionchar a d'fhéadfadh a bheith aige seo orthu seo a leanas:-

- forbairt bóithre
- leibhéil inimirce sa gheilleagar
- an t-éileamh ar sheirbhísí cúraim leanaí sa gheilleagar

(30 marc)

(c) Luaigh agus mínigh **DHÁ** chúis a bhfuil líon na ndaoine atá ag dul ar eisimirce as Éirinn le blianta gairid ag dul i laghad.

(15 marc)
[75 marc]

8. **(a)** **(i)** Cad is brí leis an téarma **'Ioncam Náisiúnta'**?

(ii) Luaigh agus mínigh an tionchar atá acu seo a leanas ar Ioncam Náisiúnta:

- ísliú ar chaiteachas tomhaltóirí
- méadú ar chaiteachas rialtais
- ísliú ar an leibhéal onnmhairí

(30 marc)

(b) Mínigh **TRÍ** cinn de na téarmaí sa liosta thíos:

Ioncam comhchineáil.
Íocaíochtaí aistritheacha.
Olltáirgeacht Náisiúnta (GNP).
Dímheas.
Fóirdheontas. (20 marc)

(c) **(i)** Sainmhínigh **'infheistíocht'**.

(ii) Mínigh go hachomair **DHÁ** thoisc a mbíonn tionchar acu ar leibhéal na hinfheistíochta i ngeilleagar.

(iii) Luaigh bealach **AMHÁIN** a mbeadh tionchar ag titim infheistíochta ar leibhéil caiteachais tomhaltóirí sa todhchaí i ngeilleagar.

(25 marc)
[75 marc]

NÁ DÉAN DEARMAD AN PÁIPÉAR SEO A THABHAIRT AR AIS LEIS AN/NA F(H)REAGARLEABHA(I)R A ÚSÁIDEANN TÚ AGUS TÚ AG FREAGAIRT ROINN B.